පින්බර වස්සානය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

බුද්ධං ධම්මං සංඝං නමස්සාමි

"අයං වස්සාන කාලෝ තීති"

පූජනීය මහා සංඝ රත්නය ප්රධාන මෑණිවරුන්ගෙන් අවසරයි. ශ් රද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

අද අගෝස්තු මාසෙ වුනාට ඇසළ පෝය දවස. පහුගිය වතාවෙදි අපි සැමරුවේ අධි ඇසළ පෝයයි. ව්යවහාරිකව තියන විදියට ගත්තහම මේ පෝය තමයි ඇසළ පෝය හැටියට නම් කරල තියෙන්නෙ.

සාම්ප්රදායික වශයෙන් ඇසළ පෝයෙන් පස්සෙ දවසෙදි තමා ස්වාමීන් වහන්සේලා වස් සමාදන් වෙන්නේ, වස් ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙන්නෙ. වස් කාලය කියන කාලය පින්වතුනි අනුදැන වදාරන්න ප්රධානම හේතුව තමයි චාරිකාවේ වැඩපු ස්වාමීන් වහන්සේලාට ඒ චාරිකාවේදී සිද්ධ වෙච්ච විවිධාකාර කම්කටොළු බාධක නතර කරල දාන්න හෝ ඒවා මඟ හැරල දාන්න ලැබිච්ච නිදහස් වූ වටපිටාව හැටියටයි, ලැබිච්ච විවේක කාලය හැටියටයි, මූලිකවම මේ වස් කාලය කියන දේ සඳහන් වෙන්නෙ.

තථාගතයන් වහන්සේ වැඩ හිටපු කාලේ වැඩ හිටපු මහා සංඝ රත්නය අද කාලෙ වගේ පින්වතුනි, අපි වගේ කුටි ගෙවල් තනාගෙන, ස්ථාන හදාගෙනම හිටිය ඇත්තො නෙවෙයි. සමහර තැන්වල නම් කුටි ගෙවල් තිබුනා. සමහර ඇත්තෝ, විශේෂයෙන් වැඩිම ප්රමාණයක් වගේ ස්වාමීන් වහන්සේලා තමන් වහන්සේලාගේ ආධ්යාත්මික ජීවිතයේ යහපත සලසා ගන්නට උන් වහන්සේලා චාරිකාවේ වැඩම කරමින් තමයි කල් ගත කලේ.

එක ගමක ඉඳල යම්කිසි කාලයක්, ඒ ගමේ තියන ගල්ගුහාවක වෙන්න පුළුවන්, ගස් බෙනයක වෙන්නත් පුළුවන්, එහෙම නැතිනම් වෙනත් අභ්යවකාශයක වගේ වෙන්නත් පුළුවන්, හිස් තැනක, කවුරුවත් නැති තැනක වෙන්නත් පුළුවන් මේ ආදී වශයෙන් විවේක ස්ථානයක තමන්ගේ බණ භාවනා කටයුතු සිද්ධ කරලා, තමන්ගේ චිත්ත සන්තානය දුකින් මුදවා ගන්නා වූ පියවර අනුගමනය කරලා, ඊළඟට ඒ කාලෙ ගෙවුනාට පස්සේ තවත් තැනකට වැඩම කරන එකයි සාමාන්ය ක්රමය හැටියට, සාමාන්ය සිරිත, චාරිත්රය හැටියට තිබ්බෙ.

ඉතින් මේ අතර තමයි පින්වතුනි මේ වස් කාලයෙදිත් ස්වාමීන් වහන්සේලා වැඩම කරන්න වුනාම, උන් වහන්සේලාගෙන් සමහර ඇත්තො මේ තෙත සහිත පරිසරය හින්දා අසනීපවලට ගොදුරු වුනා. සමහර ඇත්තෝ චාරිකාවේ වැඩම කරන්න ගිහිල්ලා පය ලිස්සල වැටෙන අවස්ථාත් තිබුනා. ඒ වගේම ඔය හුළඟින් අරෙහෙං මෙහෙං එන කරදර බාධක බෙහෙවින් මුණ ගැහිල තිබුන. මේ කියන කාරණාවල් ප්රධාන කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදැන වදාරනව,

"වස්සානෙ වස්සං උපගන්තුං" කියල.

එහෙම නම් වස් කාලයේදී වස් සමාදන් වෙලා එක තැනකට වෙලා ඉන්න ඕනෙයි කියල යෝජනා කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. මේකට එක්තරා මට්ටමකින් තවත් හේතුවක් වුනා පින්වතුනි, ඒ කාලෙ ජෛන ආගම අද කාලෙ වගේම බොහොම ප්රචලිතයි ඉන්දියාවේ. ඒ ඇත්තෝ භික්ෂූන් වහන්සේලාට චෝදනා කරන්න ගත්තා (මොකද ඒ ඇත්තො පිළිගන්නවා තණකොළවලටත් ජීවයක් තියනවා කියල. ඒකජීවිකයි කියල කියන්නෙ ඒගොල්ලො ඒවට) වස් කාලයේ වැස්ස වහිනකොට ස්වාමීන් වහන්සේලා තණකොළත් පාග පාගා ඇවිදිනව, ඒවගේ ඉන්න සත්තුත් මියැදෙනවා කියල.

ඉතින් මේකත් එක්තරා හේතුවක් වුනා වස් කාලයක ඔය කියන විදිහේ වස් සමාදන් වෙන ඒ වස් ශික්ෂා පදය සමාදන් වෙලා ඒකට අනුගත වෙන විදිහේ කටයුතු සම්පාදනය කරගන්න. කෙසේ හෝ වේවා පින්වතුනි සාමාන්යයෙන් වස් කාලයක් තුල තමයි බුද්ධ ශාසනයකදී විශේෂයෙන්ම කියනව නම් මාර්ගඵලලාභියො වැඩි වශයෙන් බිහි වෙන්නෙ. තමන්ගෙ කෙලෙස්වලින් තිබිච්ච සිත්සතන්, කෙලෙස් තියන විත්තිය හඳුනාගෙන, ඒ කෙලෙස් වලින් නිදහස් වෙලා, නිකෙලෙස් හිත් හදා ගත්තේ බොහෝමයක් ඇත්තෝ මොන කාලයේද, ඒ කාලයට කියන්නෙ වස් කාලය.

මේ වස් කාලයක තියන විශේෂත්වය වෙන්නෙ ස්වාමීන් වහන්සේලා විසිරිලා පැතිරිලා හිටපු ඇත්තො ටික ඔක්කෝම ඒකරාශී වෙනව. බොහෝ පිරිසක් ඒකරාශී වෙනව එක තැනකට. ඒ ඇත්තො ඒකරාශී වෙලා ධර්ම සාකච්ඡා කරන්න පුළුවන්, තමන් වහන්සේලාගේ තියන දෘෂ්ටියේ, දර්ශනයේ, අදහසේ මොනව හරි අඩුලුහුඬුකම් තියනව නම් ඒව සකස් කරගන්න ඇති, සැක සහගත තැන් තියනව නම් ඒව විචාරය කරල ඒව විසඳගන්න ඇති. මේ ආකාරයෙන් හිතේ තියන නිදහස සලසා ගන්න කටයුතු කරන්න ඇති.

අන්න එවන් වූ කාලයක් තමයි වස් කාලය. ඉතින් ඒ කාලයෙදි සාමාන් යයෙන් සිද්ධ වෙච්ච ක්රමය තමා, ස්වාමීන් වහන්සේලා වැඩම කරගෙන

වැඩම කරගෙන යනකොට කවරු හරි පිරිසකට හරි කෙනෙක්ට හරි උවමනාවක් ආවොත් එහෙම, මං මේ හාමුදුරුවරුන්ට නැත්නම් මේ ඇත්තන්ට සංඝයා වහන්සේලාට උපස්ථාන කරන්න ඕන කියන අදහස ආවොත්, ඒ ඇත්තෝ ආරාධනාවක් කරනවා,

"ස්වාමීන් වහන්ස, අප කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් මේ වස් තුන් මාසයේ ඔබ වහන්සේලා මෙන්න මේ ස්ථානයේ වැඩ ඉන්න ඕන."

ඒ ස්ථානයේ හැටියට සමහරක් විට ගල්ලෙනක් වෙන්න පුළුවන්, වස් කාලයේ වැස්සෙන් කරදරයක් නොවෙන විදිහේ මොකක් හරි ගෘහයක් ගෙයක් වගේ තැනක් වෙන්නත් පුළුවන්, ආවාසයක් වගේ ආකාරයට හැදිච්ච තැනක් වෙන්නත් පුළුවන්. අද කාලෙ හැටියට නම් අපි මේ ඉන්න තැන්වලටම තමයි වස් ආරාධනා කරන්නෙ. ඒ කෙසේ හෝ වේවා ඒ විදියට ආරාධනා කරනව.

ආරාධනා කරල ඒ ඇත්තො කියන්නෙ "අපිට පුළුවන් ශක්ති ප්රමාණයෙන් අපි සිව්පසයෙන් ඔය ඇත්තන්ට සංග්රහ කරනව. චීවර, පිණ්ඩපාත, සේනාසන ගිලානප්රත්ය කියල කියන මේ සිව්පසයෙන් අපි ඔබ වහන්සේලාට ඇප උපස්ථාන කරනව, සංග්රහ කරනව. ඔය ඇත්තන්ට පුළුවන්කමක් තියන වෙලාවට අපිටත් බණක් දහමක් කියල දෙන්න ඕන."

අන්න ඒ විදියට ධර්මය ඉගෙනගෙන තමයි පින්වතුනි වස් කාලය තුලදී බොහොමයක් ඇත්තෝ මාර්ගඵල සාක්ෂාත් කරගත්තෙ. තමන්ගේ සිත්සතන් නිවී සනසවා ගත්තෙ. සැනසීමකට පත් වුනේ. විශේෂයෙන්ම ගිහි පාර්ශවයේ ඇත්තෝ මාර්ගඵලලාභියෝ වෙච්ච වැඩිම ප්රමාණයක් තියෙන්නේ ඇත්තටම කියනව නම් වස් කාලයේ.

මොකද ඒ ඇත්තන්ට සැලසෙනවා මහානීය අවස්ථාවක්. කලින් ස්වාමීන් වහන්සේලා මුණ ගැහෙන්නට යන්න අමාරුකමක් තිබ්බා වෙන්න පුළුවන්. දුරබැහැරක හිටියා වෙන්නත් පුළුවන්. නමුත් වස් කාලයේදී ඒ ඇත්තෝ ස්වාමීන් වහන්සේලාට ආරාධනා කරලා, වස් සමාදන් වෙන්න කියල නිතර නිතර ඇප උපස්ථාන කරන්න යනව. නිතර නිතර දුක සැප බලන්න යනව. එහෙම ගිහිල්ල ධර්ම සාකච්ඡා කරනව. ධර්ම සාකච්ඡා කරල තමන්ගේ ජීවිතය නිවී සැනසෙන පැත්තට අරගෙන යනව. ක්රියාත්මක කරගන්නව.

ඉතින් මෙවන් වූ වටපිටාවක් තමයි පින්වතුනි වස් කාලයේදී සාමාන්යයෙන් සිද්ධ වෙන සහ සිද්ධ කරන කටයුතු හැටියට කියන්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ. ඒත් එක්කම ඔය තායිලන්තය කියන රටේ අවුරුදු කීපයක වනවාසී සම්ප්රදායේදී ලැබිච්ච අත්දැකීම් අනුසාරයෙන් ගත්තොත් එහෙම, තවත් පැත්තක්. ඒ රටේදී අපිට කියල

දෙනව වස් කාලයේදී අපිටම හරියන, අපිටම ගැලපෙන විදිහේ යම්කිසි විදියක අධිෂ්ඨාන පාරමිතාවල් පුරන්න.

උදාහරණයක් හැටියට කියනව නම් මේ වස් කාලයේදී අධිෂ්ඨාන කරන්න කියල යෝජනා කරනව පර්යංකයේ වාර සීයක් ඉන්න. නැත්නම් පර්යංක භාවනාව පැය සීයක් ඉන්න, සක්මන් භාවනාවේ පැය සීයක් ඉන්න ආදී වශයෙන්. එහෙම නැත්නම් හැමදාම හවහට වන්දනා කරන්න. නැතිනම් අසවල් පොත සම්පූර්ණයෙන්ම කියවල ඉවරයක් කරන්න.

එයාකාරයෙන් අපිට අපේ ජීවිතය තුල ඉඩ ලැබෙන ලැබෙන හැටියට, පුරුදු පුරුදු හැටියට මේ වස් කාලයේදී පරිහරණය කරන්න පුළුවන්, භාවිතා කරන්න පුළුවන්, පරිශීලනය කරන්න පුළුවන් ධර්මානුකූල වටපිටාවකට යොමු කරගන්නෙයි කියල.

ඉතින් ගිය අවුරුද්දෙදිත් මම ඔන්න ඔය කියන කාරණා ටික කිවුවා. මේ අවුරුද්දෙත් කල්පනා කරනව පින්වතුනි තව චුට්ටක් අළුත් විදිහේ කාරණාවක් කියන්න කියලා.

සාමාන්යයෙන් වස් කාලයක් අපි ඔය විදියට අධිෂ්ඨාන කරලා ඒ විදියට කටයුතු කාරණා කරන්න කල්පනා කරනවා. ඒක හරියට වස් ශික්ෂාපදය වගේමයි. වස් ශික්ෂාපදය සමාදන් වුනාට පස්සේ ඒ ශික්ෂාපදය ඡේදනය කරගන්නෙ නැතුව, කඩන්නෙ බිඳින්නෙ නැතුව, ආරක්ෂා කරගෙන හිටියොත් තමා කඨිනයක් කරගන්න පුළුවන්කම තියෙන්නෙ, කඨින සිවුරක් ගන්න කැප තියෙන්නෙ. එහෙම නැතිනම් ඒ ඇත්තන්ට කඨින සිවුරක් ගන්න සුදුසුකමක් නෑ. විශේෂයෙන්ම පසුවස් සමාදන් වෙච්ච ඇත්තෙක්ට කඨිනයක් කරන්න පුළුවන්කමකුත් නෑ වගේම වස් ශික්ෂාපදය ඡේදනය කරගත්ත කෙනෙක්ට කඨිනයක් ගන්න පුළුවන්කමකුත් නෑ. (ඒක විතරයි ලැබෙන අලාභය, ඒ හැරෙන්න වෙන මොකක්වත්ම නැහැ.

කෙසේ නමුත් වස් ශික්ෂාපදය ඡේදනය වෙන ප්රධානම කාරණාව තමයි, තමන් ඉන්න සේනාසනයෙන් අසිහියෙන් බැහැර වෙලා යෑම. ගිහිල්ලා අපිට එන්න පුළුවන් ක්රම තුනක් තියනවා. වැඩම කරන්න පුළුවන් ක්රම තුනක් තියනවා. එකක් තමයි අද එනව. අද දවස ඇතුලත එන්න ඕන. ඊළඟ එක තමයි ඊළඟ දවස ඇතුලත එන්න ඕන. ඊළඟ එක තමයි දවස් හතක් ඇතුලත එන්න ඕන. ඕක සමහරක් විට ක්රම දෙකක් හැටියටත් කියවෙනව.

කෙසේ හෝ වේවා උපරිම කාලය තියෙන්නේ රාත්රී හතක් අළුයම් හතක් ඉවර වෙනකොට එන්න ඕන අට වෙනි අළුයම නැඟෙන්න කලින්. ඒ නැඟෙන්න කලිනුත් එන්න බැරි වුනොත් එහෙම ඒ කෙනාගේ වස් ශික්ෂාපදය ඡේදනය වෙනව. වස් කැඩෙනව. එහෙම වස් කැඩුනා කියල සාමාන්ය සම්ප්

රදාය තුල නම් එයා ඉඳල තියන වස් කාලවලින් එකක් නම් අයින් වෙන්නෙ නැහැ. කොහොම නමුත් ඔන්න ඔය විදියට තමයි ඡේදනය වෙන්නෙ.

ඒ කෙසේ හෝ වේවා අපි අන්න ඒ අකාරයට අධිෂ්ඨානයක් කරන්න තමයි වස් කාලය අපිට කියල දෙන්නෙ. ඇත්තටම වස් කාලයට 'අධිෂ්ඨාන කාලය' කියල කියනව නම් ඒකත් හරි සාධාරණයි. සර්ව සාධාරණයි. මොකද මේ කාලය තුලදි තමයි අපිට විශේෂයෙන්ම එවන් වූ දෙයක් කරන්නම බුදුරජාණන් වහන්සේ යෝජනා කරල දෙන්නේ, සැලසුම් කරල කියල දීල තියෙන්නේ.

ඉතින් මේ ආකාරයෙන් බලනකොට පින්වතුනි අපිට මේ වස්කාලය භාවිතා කරන්න පුළුවන් අළුත් ක්රමයක් ගැනයි මට ඔය ඇත්තන්ට යම් විදියකට කියල දෙන්න ඕනකමක් තියෙන්නේ.

ඒක තමා දැන් අපි ඉස්සෙල්ල කිවුව වගේ සිහියක් භාවිතා කරන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අපිට කියල දෙනවා. සාමාන්ය ලෝකයේ ඇත්තෝ කතාබහ කරනකොට කියනව "ඔයාට සිහිය නෑ" කියල. හැබැයි පෙරලා අනික් අය උත්තර දෙනව "නෑ එහෙම නෑ මට සිහිය තියනව" කියල. ඇත්තටම කියනව නම් මේ ලෝකෙ හැමෝටම වගේ සිහියක් තියනව.

සිහිය නෑ කියන එක නෙවෙයි මෙතන කාරණේ පින්වතුනි. ඒ හැමෝටම සිහිය තිබ්බා වුනාට ඒ තියන සිහිය නිවනට නැමෙනසුළු නෑ. සැනසීමට ලක්වෙන සුළු නෑ. සැනසීමක් නිවීමක් අත්දකිනසුළු නෑ. අන්න ඒක ඇත්ත කතාවක්. මේ ලෝකේ ඕනෑම විදිහේ වැඩකටයුත්තක් කරන, හොඳ හෝ වේවා නරක හෝ වේවා ඕනෑම කෙනෙක්ට සිහියක් තියනව. හැබැයි ඒක සම්මා සතියද කියන එකයි ප්රශ්නාර්ථය.

මිච්චා සති, සම්මා සති කියල දෙකක් තියනව නෙව. ඒ තියන දේ සිහියක් තමයි. උදාහරණයක් හැටියට හොරකම් කරන කෙනෙක්ට හොඳ සිහියක් තියෙන්න ඕන. වැරදි කරන කෙනෙක්ට තියෙන්නම ඕන. කෑ ගහල බනින කෙනෙක්ට සිහියක් තියනව. එයා දන්නව මං මේ බනිනවනේ කියල. සමහරක් අය නොදැන බනිනව වෙන්නත් පුළුවන්, ඒක නම් අසිහියම තමයි. ඊළඟට වෙන කෙනෙක් දිහා තරහෙන් බලාගෙන ඉන්නව නම්, වෙන කෙනෙක් මොනව හරි කරන එකක් දිහා බලාගෙන ඉන්නව නම්, ඕක වරද්ද ගන්නකං ඉන්නෙ ඊළඟට මොනව හරි කියන්න කියල.

එයාට ඇත්තටම ඒ සම්පූර්ණ කාලය තුලදී සිහියක් තියනව. හොඳ දැනුවත් බවක් තියනව. හැබැයි ඒ දැනුවත්බව, ඒ සිහිය නිවනට නැමෙනසුළු නෑ. නිවීමක් ඇති කරගන්නා විදියක් නෙවෙයි. එතකොට මේ වස් කාලය තුලදි පින්වතුනි, අපි උත්සාහ කරන්න බලමු අපිට තියන සිහිය හඳුනාගන්න. අපේ තියන අවධානය හඳුනා ගන්න අපි මේ කාලය යොදා ගනිමු. සමහරක් වෙලාවට අපිට අවධානය තියනවා වෙන්න

පුළුවන්. හැබැයි ඒ අවධානය යට තැන්පත් වෙලා තියෙන්න පුළුවන් කෙලේසයක්. ඒ අවධානය පිරිසිදු නැති වෙන්න පුළුවන්. ඒ අවධානය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ළය මඬල වගේ පිරිසිදු දෙයක් නොවෙන්න පුළුවන්.

ඒ තියන අවධානය අස්සේ මොකක් හරි කෙලේසයක් හැංගිලා, කෙලේසයක් හිර වෙලා, කෙලේසයක් එක්කාසු වෙලා, මුසු වෙලා තියන ස්වභාවයක් තියෙන්න පුළුවන්. අන්න ඒ දේ එහෙම එකක් තියනවද කියල හඳුනාගන්න බලන්න.

මේ වස් කාලය තුල පින්වතුනි අපි උත්සාහවන්ත වෙමු, අපි කතාබහ කරන වචනය ඇත්තටම අපි සිහියෙන් තමා කතා කරන්නේ ගොඩක් වෙලාවට, හැබැයි ඒ කතාබහ කරන වචනය තුල ටිකක් අවබෝධ කරගන්න බලමු හැබෑවටම මෛත්රීසහගත බව තියනවද? කියල. බුදුරජාණන් වහන්සේලා වැනි වූ ශාන්ත උත්තමයාණන් වහන්සේලා සාධුනාද දුන්න සතර බ් රහ්ම විවරණ තියනවද? කියල බලමු. අපේ වචනයට, අපේ ක්රියාවට, අපේ සිතුවිල්ලට මෛත්රිය, කරුණාව, මුදිතාව, උපේක්ෂාව තියනවද? කියල අපි බලමු.

ඇහෙන් දකින රූපයට, කනට අහන ශබ්දයට, අතපය හුසුරුවන විදියට, කෑමබීම කනකොට, නහයෙන් ගඳ සුවඳ විඳදරා ගන්නකොට, ශරීරයට ස්පර්ශය ලබා ගන්නකොට, වගේම හිතට අරමුණු හිතනකොට අපි බලමු පොඩ්ඩක් මේ කරන කටයුත්තට මෛත්රියක් තියනවද නැද්ද කියල.

අපි කරන දේ ඇත්තටම දන්නව ගොඩක් වෙලාවට. අපි හඳුනාගන්නව. හැබැයි ඒ හඳුනාගන්න, හඳුනාගැනීමට හසුවෙන දේ සිහියක් විත්තිය මම පිළිගන්නව. නමුත් ඒක නිවී සැනසෙන සිහියක් නොවෙන හින්දයි ඔය ඇත්තොත් මමත් අද තාක් මේ වෙනකංම සංසාරයෙ දුක් විඳින්නෙ. අපිට යම් යම් දේවල් සිහිපත් වෙනකොට, මතක් වෙනකොට, ආයෙ ආයෙ ආයෙ ආයෙ ඒ මතකයත් එක්ක යාවෙලා යන හාවෙලා යන එකතු වලා යන මොකද්දෝ යටි අරමුණක් තියනව. ඕකට තථාගතයන් වහන්සේ ආනාපාන සති සූත්රයේදී කියල දෙනව 'චිත්ත සංඛාර' කියල.

මේකෙ අස්සෙ තියන හිතේ සකස් කිරිල්ලක් තියනව. හිතේ තියන මොකද්දෝ තල්ලු කිරිල්ලක් තියනව, මොකද්දෝ එකතු කිරිල්ලක් තියනව. ඒක හරියට සාමාන්යයෙන් නිකම්ම තියන වතුර එකකට වෙන මොකක් හරි පාටක් එකතු කලා වගේ වැඩක්. වතුර තියනව නැතුව නෙවෙයි. නමුත් ඒ වතුර පිරිසිදු නෑ. ඒකෙ වෙන මොකක් හරි පාටක් කලවං වෙලා තියෙන්නෙ.

ඒ වගේම තමයි පින්වතුනි බොහොමයක් වෙලාවට අපි ගාව තියන සිතුවිල්ල බොහෝමයක් විට පිරිසිදු නෑ. තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා

කරන තාලයට නිවී සැනසුනු ස්වභාවයක් නෑ. ඒ උත්තමයන් වහන්සේලා වැඩම කරපු, ඒ ගමන වගේ තියන, එවන් වූ ආකාරයකට නිවී සැනසිච්ච, නිවනට යන විදිහේ නිවනටම නැඹුරු වෙච්ච විදිහේ සිහියක්, වචනයක්, බැල්මක්, ඇසීමක්, වැඩකටයුත්තක් කිරීමක්, සිතීමක් අපි ගාව නැති වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපි හඳුනා ගන්නවා අපි කතා කරන විත්තිය නම්. අපි හිතාමතාමයි කට්ටියට කතාබහ කරන්නෙ. සැර කරල කතා කරන්නෙ, බැනල කතා කරන්නෙ, තදින් කතා කරන්නෙ හෝ හොඳින් කතා කරන්නෙ ආදී මේ හැම එකක්ම කරන්නෙ අපි දැනගෙනමයි.

හිතාමතාම තමා. සැලසුම් කරලම තමා. අපි වෑයමක් යොදනවාමයි. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තුල තියන කාරණා අට පින්වතුනි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ මේ ලෝකය තුල තියන කාරණාවල් ටිකමයි. හැබැයි ඒ කාරණාවන්වලින් උන් වහන්සේ අරගෙන පෙන්නනවා, නිවෙන්න ඕන කරන පැත්ත මෙන්න මේකයි.

මේ ලෝකෙ හැමෝටම අදහසක් තියනව. මේ ලෝකෙ හැමෝටම දර්ශණයක් තියනව. මේ ලෝකෙ හැමෝම කල්පනා කරනව. ඒ ඇත්තන්ට සංකල්පනා තියනව. මේ ලෝකෙ කතාබහ කරන්න පුළුවන් හැමෝම කතාබහ කරනව. වැඩකටයුත් කරන හැමෝම වැඩකටයුතු කරනව. ජීවිත ගෙවනව. උත්සාහවන්ත වෙනව. අවධානය පවත්වනව. ඒ වගේමයි මේ ලෝකෙ හැමෝම තමන්ට කැමති කැමති, කැමති කැමති දේවල්වල හිත තැන්පත් කරගන්නව.

තරහ තියන කෙනා තරහවෙ හිත තැන්පත් කරගන්නව. රාගය ඕන කෙනා රාගයේ හිත තැන්පත් කරගන්නව. ද්වේශය ඕන කෙනා ද්වේශයේ හිත තැන්පත් කරගන්නව. වැඩවලටම කැමැත්තක් තියන කෙනා ඒ දෙයම කල්පනා කර කර ඒකෙ හිත තැන්පත් කරගන්නව. මේ ඒ ඒ කෙනාගේ තියන අදහසට අනුව යන ටික. හැබැයි ඒ දේවල් වලින් නිවීමක් ලැබෙනවාද කියන එක තමයි හොඳ ප්රශ්නාර්ථය. අපි හිතන්න ඕන කාරණය.

එතකොට පින්වතුනි අපි දැනට මේ ඉගෙනගෙන තියන සිහිය අපිට අවධානයක් තියන බව වැදගත්. හරියටම හරි තියෙන්න ඕන. නමුත් දැන් අපිට අවස්ථාව තියනවා ඒ තියන අවධානය ඊළඟ තැනට අරන් යන්න. ඒ අවධානය තුල තියෙන්න ඕන ඊළඟ මට්ටමට ගෙනියන්න. ඊළඟ ස්ථරයට ගෙනියන්න අපිට අවස්ථාවක් තියනවා. ඒ අවස්ථාව තුලදී අපි නිවී සැනසෙනවා. නිවී සැනසීමට ලක් වෙනවා. අපිටම තේරෙන්න පටන් ගන්නවා අපි කොච්චර නිවිලද ඉන්නේ අපි කොච්චර නිවිල නැද්ද කියල.

ඒකයි මේ ශාසනය තුල කියල දෙන ධර්ම මාර්ගය තුල යන කෙනෙක් මාර්ගඵලයක් ලබා ගත්තහම ඒක හීනෙන් වෙන දෙයක් නෙවෙයිනෙ. නොදැන වෙන දෙයක් නෙවෙයිනෙ. දැනගෙනමයි වෙන්නෙ. තමන් දන්නව මොකද්ද

වෙච්ච සංහිඳිය කියල. මොකද්ද සිද්ධ වුනේ? මොකද්ද වෙන්නේ? මොනවද වෙමින් පවතින්නේ? කියල තමන් හොඳාකාරවම අවබෝධ කරනවාමයි. අත්දකිනවාමයි. අත්විඳිනවාමයි. අන්න ඒ අත්දැකීම ලබා ගන්න දේට අපි මේ පාර මේ වස් කාලය යොමු කරගන්න බලමු.

ඇත්තටම කියනව නම් ඕකට මම පාවිච්චි කරපු මූලිකම අභ්යාසය, උපක්රමය තමයි අර 'කෝප්පෙ තියන එක'. මට මතකයි ඒ කාලෙ (ඇත්තටම කියනව නම් මට කොච්චර තරහක් තිබ්බද කියනව නම්) මං කෝප්පයක් වුනත් තිබ්බෙ තරහෙන්. වතුර බිව්වෙ තරහෙන් සමහරවිට. අඩිය තිබ්බෙ තරහෙන්. ඇවිද්දෙ තරහෙන්. මේ ආකාරයෙන් ජීවිතේ ගොඩක් වෙලාවට එහෙම දේ වෙලා තියනව. ඕකෙන් අනික් පැත්තට පෙරලෙන්න වුනාම ආසාවෙන්, මහා ලොකු තණ්හාවකින්, රාගයකින් බලන්න පුළුවන්, රාගයෙන් අහන්න පුළුවන්, රාගයෙන් ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්. මෙහෙම කරල තියෙනව. මේ සාමාන්ය හිතක තියන සාමාන්ය සත්ය ස්වභාවය.

එතකොට කාලයක් ගියා තේරුම් ගන්න ඒව වැරදියි කියල නෙවෙයි, මට තියන සිහියේ තියෙන්නේ මේ දෙයයි කියල. එතකොට දැන් අපිට අවස්ථාව තියනව පින්වතුනි, තමන් ගාව තියන කෙලෙස් ස්වභාවය හඳුනාගෙන, තමන්ව හරියට තේරුම් බේරුම් අරගෙන, තමන්වම නිවී සැනසෙන තැනට අරගෙන යන්න, ඇදල දාන්න, සැනසීමට ලක් කරගන්න.

ආන් ඒ කෙනා මාර්ගඵල අවබෝධ කරනව කියන එක නවත්වන්න බෑනෙ. ඒක වෙන කාටවත් නතර කරන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයිනෙ. මොකද ඒක තමන් තමන්ගේ හිත ඇතුලෙන්ම චිත්ත පරිවර්තනයක් කර ගන්නා වූ හිතේම පරිවර්තනයක්. ආයෙ ඒ පරිවර්තනය කරගත්ත හිත අනිත් පැත්තට යන්නෙ නෑ. එයාට යන්න ඕන නෑ ඇත්තම කියනව නම්. අන්න ඒකයි මේකෙ කියන රහස.

ඉතින් මම කල්පනා කරනවා පින්වතුනි අපේ මේ වස් කාලයේ අපි අධිෂ්ඨානයක් ඇති කරගනිමු, මම කතාබහ කරන වචනය විඳින්න කියල. මේ වචනය මම කතා කරන්නෙ ඇත්තටම තරහක් එක්කද, වෛරයක් එක්කද, අමනාපයක් එක්කද, නොරිස්සුම්කමක් එක්කද, නැතිනම් වෙන මොකක් හරි යටි අරමුණක් එක්කද, ඇත්තටම මෛත්රියෙන්ද, ඇත්තටම කරුණාවෙන්ද, ඇත්තටම මුදිතාවෙන්මද, ඇත්තටම උපේක්ෂාවෙන්ද? මේක අපිට හොයන්න පුළුවන්.

අපි ඇහැට දකින රූපය ඔය තාලෙටද කරන්නෙ? හොයන්න ඕන. කනට අහන සද්දෙ, කරන වැඩේ, අඩුම තරමෙ ෆෝන් එකක් වුනත් තියන්න පුළුවන්. දොරක් වහන්න පවා පුළුවන්. විශේෂයෙන්ම සිද්ධ වෙන දේවල් මේව. දොරවල් ටික ගොඩක් වෙලාවට වහන්නෙ මං හිතන්නෙ සියයට අනූනමයක් තරහෙන්. අරෙහෙ වහන දොරවල් මෙහෙ ඇහෙනව. මේ තමයි අපි අපේ හිත

පෝෂණය කරන විදිහ. ලෝකයා ලෝකයාගෙ හිත් පෝෂණය කරන විදිහ. නොදැන, නොහිතා දඩං ගාල වැහෙන්න පුළුවන් ඒක වෙනම කතාවක්. ඒව ගැන හිතන්න නරකයි. මං මේ කියන්නෙ හිතාමතා කරන දේවල් ගැන. අපි පුරුදු වෙලා තියන රටාව මේක.

මෙන්න මේ රටාවෙන් නිදහස් වෙන්න අපි මේ වස් කාලෙ භාවිතා කරමු. වස් කාලෙ අපි හුරු කරගනිමු. මේ වස් කාලෙ අපි ඒ පැත්තට හුරු කර ගනිමු. එහෙම වුනාම අපි මේ භාවිතා කරන සිහිය, අපිට තියන සිහිය සම්මා සතියක් බවට පරිවර්තනය කරගන්න පුළුවන්.

මේ තියන සිහිය ඇත්තටම කියනව නම් සම්මා සිහිය කියල කියන්න බෑ. සිහියක් තියනව. පූසටත් සිහියක් තියනව මීයව අල්ලනකං. ඒක සාමාන්යයි. ඒක තමයි හැඩේ. වෙන මොකෙක් හරි සතෙක්ටත් එයාගෙ ගොදුර ලබාගන්නකං එයාට හොඳ සිහියක් තියනව. සර්පයෙක් වුනත් බොහොම හොඳ අවධානයෙන් අනික් සතාගෙ ඇහැ වැහෙනකං බලාගෙන ඉන්නව එයාට පනින්න. කුරුල්ලෙක් වුනත් එහෙමයි. පිළිහුඩුවෙක් අරගත්තත් එයාටත් සිහියක් තියනව. ඒ වගේ සිහියක් සාමාන්ය ලෝකයේ කාටත් තියනව.

හැබැයි ඒ ඇත්තො කතාබහ කරනකොට ඒ වචනය තුලින් යන්නෙ අනිත් අයගෙ හිත් හාරන, පාරන, තාඩනයට ලක් කරන, පීඩනයට ලක් කරන, පිරිහලා දාන, පල්ලෙහාට ඇදල දාන, හිතාමතාම හිත රිදවන වගේ අදහසකින් නම් (එයාල හිතාමතාමයි මේ කතාව කරන්නෙ. ඒ වචනය කියන්නෙ හිතාමතාමයි) ඒ තියන සිහිය සම්මා සතිය නෙවෙයි. ඒ තියන අවධානය නිවනට යොමු කරන සිහිය නෙවෙයි. මොකද නිවනෙන් ලැබෙන සිහියෙ තියන ලක්ෂණය තමයි,

"අත්තානං රක්ඛේ පරං රක්ඛති"

තමාවත් ආරක්ෂා වෙනවා අනික් අයවත් ආරක්ෂා කරල දෙනවා. මෙන්න මේ ටික තියෙන්න ඕන.

ඉතින් මෙවන් වූ ආකාරයකට අපි බලමු මේ වස් කාලය තුලදි අපේ ජීවිතේ තුල නොලද මාර්ගඵල ලබා ගන්න. නොලද ඥාණ ලබා ගන්න. කතාබහ කරනකොට වෙන්න පුළුවන්, රූප බලනකොට වෙන්න පුළුවන්, වැඩක් කරනකොට වෙන්න පුළුවන්, දෙයක් තියනකොට වෙන්න පුළුවන්, අර ඉස්සෙල්ල කිව්ව වගේ දොරක් වහනකොට වෙන්න පුළුවන්. අපි බලමු අපේ හොඳම චරිතය එළියට ගන්න. අපේ වටිනාම කියන, වැදගත්ම කියන, හොඳම කෙනා එළියට ගන්න.

ඒ කෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේ තරම් සුපිරිසිදු නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපිට පුළුවන් තරමේ උපරිම චරිතයකට ගන්න බලමු. මේ ලෝකේ

කවුරුත් සාදුනාද දීලා, කවුරුත් හොඳයි කියල වන්දනා කරන, කවුරුත් අනුමත කරන, ප්රධානම ගුණ හතරක් තියනවා. ඒ හතර තමයි මෛත්රිය, කරුණාව, මුදිතාව, උපේක්ෂාව. මේ හතරට මේ ලෝකයම යටයි. මේ ලෝකෙ කවුරුත් කැමතියි. ඒකට මනුෂ්යයා කියල වෙනසක් නෑ සත්තුත් කැමතියි. සත්තුන්ට විතරක්, නැත්නම් පණ තියන අයට විතරක් කියල වෙනසක් නෑ, ගහකොළත් කැමතියි. සතාසිවුපාව විතරක් නෙවෙයි මේ ගහකොළත් කැමතියි.

ඒක හින්ද පින්වතුනි අපි පුළුවන් තරම් උත්සාහවත් වෙන්න බලමු අපේ ජීවිතය තුල මේ ලැබිල තියන අවස්ථාවෙන් අපේ තියන හොඳම කෙනාව එළියට ගන්න. අපේ හොඳම වචනය එළියට ගන්න. හොඳම වැඩකටයුත්ත එළියට ගන්න. අපි හිතමුකො වැරැද්දක් වුනා කියල. වෙන්න පුළුවන්නෙ. සාමාන්යයෙන් අපි කරපු දේ තමයි ආපස්සට පශ්චත්තාප වෙච්ච එක. නමුත් දැන් අපිට හොඳ අවස්ථාවක් තියනවා, අපි උත්සාහ කරමු ඒ වැරදි වචනය කියපු කෙනාගෙන්ම අපි සමාව ගන්න. ඒකට තාම පරක්කු නෑ. ඒකට තාම පරක්කු නෑ.

එයාට කියලා, "නෑ ඕක නෙවෙයි මට කියන්න ඕන වුනේ. මෙන්න මේකයි. මට සමාවෙන්න. ඒ වෙලාවෙ හැටියට මට කියවුනේ මෙන්න මේ කාරණාව හෝ මෙන්න මේ වැඩේ. ඒක වැරදියි. මං පිළිගන්නව ඒක. මෙන්න මේ දේයි මට කරන්න උවමනාව තිබ්බෙ. මෙන්න මේ දෙයයි මට කියන්න ඕනකම තිබ්බෙ."

මේක සුදු හුණු ගෑමක්වත් තමන්ගේ බොරුවක් ප්රකාශ කිරීමක්වත් නෙවෙයි. ඇත්තටම, අවංකවම අපි තීරණය කරමු, තේරුම් ගනිමු, තමන්ගේ යහපත තියෙන්නේ ඒ විදියට කරාම තමයි. ඒ විදියට කිවුවා නම් තමයි. මේ ආකාරයට අපි අපිව නැවත නැවත, නැවත නැවත පිරිසිදු කරගන්නා වූ තැනකට මේ වස් කාලය ඇතුලත පරිවර්තනය වෙමු. බුදුරජාණන් වහන්සේට පැන් භාජනයක් පූජා කරනකොට කියනවා "තථාගතයන් වහන්සේගේ හද මඬල පිරිසිදුයි. ඒ පිරිසිදු වෙච්ච හද මඬලට උපහාර පිණිස මේ පැන් පූජා කරනව" කියල. අපිත් බලමු අපේ හද මඬල පිරිසිදු කරගන්න ඒ ආකාරයෙන්.

ඒ කියන කටයුත්ත කරගන්න මං හිතනව මේ වස් කාලය අපිට බොහොම තෝතැන්නක් කියල. අධිෂ්ඨානයක් කරන්නත් පුළුවන්. සිත, කය, වචනය, කියන තුන්දොර ගත්ත කියන්නකො. පළවෙනි මාසෙ මගෙ වචනය ගැන හෙව්ව. කයයි සිතයි ඕන එකක් වෙච්චාවෙ. පළවෙනි මාසෙ වචනයේ වැරදි ටික හදාගන්නව. ඊළඟ මාසෙ දාගන්නව හරි එහෙනම් මේ මාසෙ කයේ. ඊළඟට හිතේ තියන දේවල්. ආන් ඒ වගේ සැලසුමක් හදාගෙන අපි බලමු මේ වස් කාලය තුලදී නොලද සම්මා ඥාණයකට යන්න. නොලද නුවණකට යන්න. නොලද සැනසීමක් ලබා ගන්න අපි උත්සාහ කරමු.

මම හිතනව ඒකට මේ ලැබිල තියන වටපිටාව බොහෝම ප්රයෝජනයි, මහානීයයි. ඉතින් ඒ තුලින් ඔය ඇත්තෝ ප්රයෝජනය අරගෙන තමන්ගේ ජීවිතේ නිවී සැනසීමක් ඇති කරගන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. ආන් ඒ කියන කාරණාවයි මට අද ඔය ඇත්තන්ට කියන්න ඕනකම තිබ්බෙ. ඉතින් මේ තුලින් ඔය ඇත්තන්ගෙ ජීවිත වලට අළුත් අදහසක් ලැබුනා නම්, තමන්ගේ ජීවිතේ සැනසීමකට පත් කරගන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි කියල, අනේ වාසනාවක්. ඒ අනුසාරයෙන් කටයුතු කරන්න ඔය ඇත්තන්ට ශක්තිය, ධෛර්යය ලැබේවා කියල මම බලාපොරොත්තු වෙනව.

තෙරුවන් සරණයි!

පූජනීය පදියතලාවේ මේධාවි හිමි